

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö §§ 108-125

Tid: 2016-12-13, kl.13:00-17:00

Plats: Rosensalen, Rosenlunds vårdcentrum

§112 **Program för hållbar utveckling i region Jönköpings län 2017-2020, Åtgärder**

Diarienummer: RJL 2016/2818

Beslut

Nämnden beslutar att föreslå regionstyrelsen

- Fastställa åtgärder i Program för hållbar utveckling i Region Jönköpings län 2017 – 2020 inom framgångsfaktorerna *Vi är klimatsmarta, Vi använder våra resurser klokt och Vi bidrar till en sund livsmiljö* samt,
- Följande ska beaktas: Minska användning av buteljerat vatten, värna dricksvattnet, försiktighetsprincipen samt redaktionella ändringar.

Sammanfattning

Program för hållbar utveckling 2017 – 2020 har antagits i regionfullmäktige 1 november 2016. Programmet kompletteras med beslut om åtgärder som bör revideras en gång per år.

Beslutsunderlag

- Protokollsutdrag från presidiet 2016-12-01
- Tjänsteskrivelse daterad 2016-11-22
- Program för hållbar utveckling 2017-2020. Mål, inriktning och åtgärder

Yrkanden/förslag till beslut på sammanträde

Bengt Petersson yrkar bifall till föreliggande förslag.

Anders Gustafsson vill till protokollet ha följande anteckning:
Det finns inget egenintresse av att slopa motorvärmaruttagen. Dessa bidrar också till miljön. Därför anser vi att det är för kort om tid att prioritera denna åtgärd till 2018. Först om 5-10 år vet vi om elbilarna blir nästa stora miljötransportmedel.

Erik Hugander yrkar för Miljöpartiet och Socialdemokraterna att följande ska beaktas:

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö §§ 108-125

Tid: 2016-12-13, kl.13:00-17:00

Minska användning av buteljerat vatten, värna dricksvattnet, försiktighetsprincipen samt föreslår redaktionella ändringar där man förtydligar skrivning i dokumentet med ”länets” kommuner där det avses, om möjligt använder förnybar istället för förnyelsebar.

Beslutsgång

Nämnden godkänner ovanstående förslag till ändringar och ordföranden föreslår att presidiet får i uppdrag att infoga förslag på lämplig plats i handlingen inklusive redaktionella ändringar. Föreslår att nämnden överlämnar handlingen till regionstyrelsen för fastställande av åtgärderna i Hållbarhetsprogrammet. Nämnden bifaller ovanstående.

Beslutet skickas till Regionstyrelsen

Vid protokollet

Siv Kullberg

Justeras

Rune Backlund
Ordförande

Mauno Virta

Rätt utdraget,
Intygar

Lena Sandqvist

Regionstyrelsens arbetsutskott §§ 193-217

Tid: 2016-12-12, kl: 10:00-16:40

Plats: Regionens Hus, sal A

§ 200 **Program för Hållbar utveckling 2017-2020 – åtgärder**

Diarienummer: RJL 2016/2818

Beslut

Regionstyrelsen

- Fastställer åtgärder i Program för hållbar utveckling i Region Jönköpings län 2017 – 2020 inom framgångsfaktorerna *Vi är socialt hållbara*.

Sammanfattning

Program för hållbar utveckling 2017 – 2020 har antagits i regionfullmäktige 1 november 2016. Programmet kompletteras med beslut om åtgärder som bör revideras en gång per år.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2016-11-29 inkl Hållbarhetsprogram

Yrkanden/förslag till beslut på sammanträde

Carina Ödebrink och Annica Nordqvist har synpunkter och frågor kring den uppdelning som finns mellan styrelsen och Nämnden för transport, infrastruktur och miljö. Deltar ej i handläggningen av ärendet idag utan återkommer vid ärendets behandling i regionstyrelsen.

Ordföranden, Maria Frisk och Rune Backlund yrkar bifall till föreliggande förslag.

Beslutet skickas till

Regionstyrelsen

Vid protokollet

Siw Kullberg

Regionstyrelsens arbetsutskott §§ 193-217

Tid: 2016-12-12, kl: 10:00-16:40

Justeras

Malin Wengholm
Ordförande

Rätt utdraget,
Intygar

Lena Sandqvist

Program för hållbar utveckling i region Jönköpings län 2017-2020 - Åtgärder

Förslag till beslut

Regionstyrelsen

- Fastställer åtgärder i Program för hållbar utveckling i Region Jönköpings län 2017 – 2020 inom framgångsfaktorerna *Vi är socialt hållbara*.

Sammanfattning

Program för hållbar utveckling 2017 – 2020 har antagits i regionfullmäktige 1 november 2016. Programmet kompletteras med beslut om åtgärder som bör revideras en gång per år.

Information i ärendet

I programmet finns fyra framgångsfaktorer, varav tre tillhör nämnden för trafik, infrastruktur och miljöns ansvarsområde: *Vi är klimatsmarta*, *Vi använder våra resurser klokt* och *Vi bidrar till en sund livsmiljö*. Åtgärder inom den fjärde framgångsfaktorn *Vi är Socialt hållbara* tillhör regionstyrelsens ansvarsområde.

Beslutade åtgärder ligger till grund för aktiviteter i regionens olika verksamhetsområden. Återrapportering görs tillsammans med rapport om måluppfyllelse till regionstyrelsen i samband med delårsrapporter och årsrapport. Fördjupning av olika områden görs vid särskilda genomgångar minst en gång om året. Programmets åtgärdsdel bör revideras årligen.

Agneta Jansmyr
Regiondirektör

Program för hållbar utveckling 2017–2020

Mål, inriktning och åtgärder

Version 2016-10- 25

Region Jönköpings län, Box 1024, 551 11 Jönköping

© Region Jönköpings län 2016 | www.rjl.se | Foto: Johan W Avby

Innehåll

Innehåll	4
Framgångsfaktor: Vi är klimatsmarta	5
Mål år 2020	5
Övrigt arbete inom Region Jönköpings län	6
Framgångsfaktor: Vi använder våra resurser klokt	7
Mål 2020	7
Övrigt arbete inom Region Jönköpings län	8
Framgångsfaktor: Vi är socialt hållbara	10
Övrigt arbete inom Region Jönköpings län	11
Framgångsfaktor: Vi bidrar till en sund livsmiljö	14
Inriktning	14
7. Prioriterade åtgärder	15
Övrigt arbete inom Region Jönköpings län	16

Framgångsfaktor: Vi är klimatsmarta

Den klimatsmarta regionen innebär att våra verksamheter är fossilbränslefria, har negativa utsläpp av koldioxid och är klimatanpassade.

Mål år 2020

1. Förnyelsebara energislag av den totala energianvändningen i regionens verksamheter ökar under programperioden.
2. Energieffektiviteten ökar i vår verksamhet.
3. Klimatpåverkan från våra egna transporter minskar.

Inriktning

1. Drivmedelsanvändningen inom Länstrafiken ska utgöras av förnyelsebara drivmedel till 90 procent inom stadstrafiken, till 80 procent inom regiontrafiken, till 60 procent inom tågtrafiken och till 20 procent inom serviceresor.
2. Den allmänna kollektivtrafikens totala energiförbrukning/personkilometer ska ha minskat med 20 procent jämfört med 2011.
3. Levererad energi till våra fastigheter ska vara maximalt 160 kWh/m² och våra fastigheter ska producera 3 GWh/år¹ förnyelsebar energi.
4. Energianvändningen för uppvärmning, kyla och el för regionägda fastigheter ska effektiviseras, baserat på vår utredning om klimat- och energieffektivisering och vara förnybar till minst 90 procent i ordinarie drift.
5. Klimatpåverkan från våra egna persontransporter (gäller inte Jönköpings länstrafik) ska minska med 35 procent för tjänsteresor och med 12 procent för arbetspendling, jämfört med 2015.
6. Andelen förnyelsebara drivmedel i upphandlade transporter exklusive kollektivtrafiktransporter ska vara minst 25 procent².

Prioriterade åtgärder

7. Energironder ska genomföras regelbundet enligt fastställd plan i samtliga verksamheter i organisationen.

¹ Detta motsvarar Region Jönköpings länsandel avseende egenproducerad energi enligt Energi- och klimatstrategin för Jönköpings län.

² Detta mål kommer att uppdateras efter kartläggning och omvärldsanalysen som sker 2017.

8. Laddstolpar till elbilar för besökande och personal ska i samarbete med el-nätägaren byggas ut vid våra fastigheter. År 2018 bör huvuddelen av våra motorvärmare vara bortplockade efter en behovsanalys och dess ledningar frigjorda till förmån för elbilar.
9. En analys av de varutransporter som sker till och inom våra verksamheter ska genomföras under 2017. Efter denna analys ska vi ha förslag på åtgärder som minskar klimatpåverkan.
10. Vi ska arbeta med hållbart resande. Arbete ska ske enligt handlingsplan framtagen i resvaneanalysen där videomöten är ett viktigt område.
11. Nya byggnader, med utförd förstudie och kostnadsberäkning från 2017, ska vara nära-noll-energihus för levererad energi.
12. Fordon som köps in till våra verksamheter ska uppfylla den nationella miljöbilsdefinitionen. Utöver detta ska supermiljöbilar köpas in utifrån handlingsplanen framtagen i resvaneanalysen.
13. Vi ska ta fram en regional cykelstrategi som en del av kommande regional transportplan år 2018–2029.

Övrigt arbete inom Region Jönköpings län

- Jönköpings länstrafik (JLT) bedriver ett långsiktigt och ambitiöst arbete som syftar till minskad miljöpåverkan. Mål för minskad klimatpåverkan finns i JLT:s verksamhetsplaner.
- Avdelningen för folkhälsa arbetar med strategin för folkhälsoarbetet: "Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län", som även tar hänsyn till kommande klimatförändringar.
- Vi är medlem i länets klimatråd som drivs av Länsstyrelsen och som syftar till att vara en samordnande och pådrivande kraft i länets arbete för att förverkliga visionen Plusenergilän år 2050.
- Energikontor Norra Småland har en viktig roll i länets klimatarbete och vänder sig till olika intressenter i länet.
- Vi arbetar för en bredbandsutbyggnad i länet utifrån Regional digital agenda där vi har ett samordningsansvar.
- Utveckling av E-hälsa och tillvarandetagande av digitaliseringens möjligheter är ett arbete som pågår lokalt samt i regionalt och nationellt samarbete.

Framgångsfaktor: Vi använder våra resurser klokt

Klok resursanvändning innebär att våra verksamheters utveckling inte tar resurser från kommande generationer utan istället tänker i cirkulär ekonomi när det gäller varor och tjänster. Kretsloppen ska vara resurseffektiva och fria från farliga ämnen.

Mål 2020

1. Vi har utvecklat långsiktigheten i våra beslut samt fokuserar på livscykelkostnaden³ vid investeringar och upphandlingar.
2. Vår material- och livsmedelsförsörjning bidrar till ett hållbart samhälle.
3. Det gemensamma ledningssystemet, som omfattar alla verksamheter i organisationen, främjar ett totalt hållbarhetsperspektiv vid styrning av verksamheten.

Inriktning

1. Vår materialförsörjning ska fokusera på att använda hållbara kemiska produkter och förnyelsebara material som till exempel trä. Även miljö- och sociala förhållanden vid produktionen ska beaktas.
2. Vi ska initiera innovationsvänliga upphandlingar med fokus på hållbarhet inom produktgrupperna varor för barn, sjukvårdsmaterial och textila material.
3. Hälsoekonomiska beräkningar ska genomföras i större omfattning i samband med verksamhetsplanering och förändringar av verksamheten jämfört med 2015.
4. Vårt matsvinn ska minska med 10 procent jämfört med 2015⁴.

³ Vid bedömningen av livscykelkostnad ska även effekthemtagning och nyttorealiserings tas med.

⁴ Matsvinnet är mycket lågt idag, bland de lägsta i Sverige, vilket betyder att ytterligare åtgärder krävs inom hela verksamheten, inte bara köken.

Prioriterade åtgärder

5. Vi ska göra en riskbedömning för miljöpåverkan av de upphandlingar som genomförs under 2017–2020. För de upphandlingar som bedöms medföra en väsentlig risk för avvikelser mot våra miljömässiga aspekter ska vi ställa krav. Dessa krav ska följas upp under avtalsperioden.
6. Vi ska utveckla metoder och arbetssätt för uppföljning av de miljömässiga krav som ställs på upphandlade leverantörer.
7. Vi är aktiva och medverkar i utvecklingen av det nationella samarbetet, ”Socialt ansvarstagande i offentlig upphandling”⁵ där all uppföljning av sociala och etiska krav sker. Det gör vi bland annat genom att vara medlem i expertgruppen.
8. Vi ska utreda möjligheten att använda de livsmedel som produceras av våra naturbruksgymnasier, i vår egen verksamhet.
9. Vår användning av engångsmaterial (utöver vårdens) ska utredas i syfte att minska användningen och främja förnyelsebara material.

Övrigt arbete inom Region Jönköpings län

- Vår åtgärdsplan ”Tillsammans för god och jämlik vård”, utgår bland annat från den kraftsamling som inleddes 2012 för att nå bättre hälsa och vård till lägre kostnad. Det handlar om att gå från slutet till öppen vård, från sjukhus till vårdcentral och från vård till hälsofrämjande insatser tillsammans med andra samhällsaktörer och invånarna själva. Genom att förbättra och utveckla den nuvarande verksamheten frigörs arbetstid och andra resurser som kan läggas på nya områden och åtaganden.
- Flera av våra upphandlingar genomförs inom ramen för det nationella samarbetet ”Socialt ansvarstagande i offentlig upphandling”.
- Goda exempel på hållbara lösningar inom vår organisation sprids genom utdelningen av Region Jönköpings läns årliga hållbarhetspris.
- Inom ramen för vår budget med verksamhetsplaner beskriver vi mål för den finansiella styrningen om att nå och behålla sådan styrka i ekonomin att den kännetecknas av långsiktighet och uthållighet. Varje generation bör bära kostnaderna för den service som den beslutar om och själv konsumerar.

⁵ Sveriges landsting och regioner samarbetar kring upphandling för en hållbar utveckling och för att de produkter och tjänster som köps in är framställda under hållbara och ansvarsfulla förhållanden.

- Utbildningen i de skolor vi driver speglar vårt hållbarhetsarbete där så är möjligt.

Framgångsfaktor: Vi är socialt hållbara

I vår socialt hållbara organisation samverkar med vår omvärld på ett sådant sätt att vi har en positiv påverkan för människor, både i vår närhet och på andra håll i världen.

Mål 2020

1. Vi arbetar för tillit och förtroende hos invånare, samarbetspartners och inom organisationen. Det innebär till exempel att vi arbetar med vision, värderingar, mål, policyer och riktlinjer, att det finns en "vi-känsla" i organisationen och goda och stödjande relationer med samarbetspartners och mellan olika enheter och nivåer.
2. Mångfald: verksamheten och arbetsplatsen präglas av mångfald.
3. Likabehandling: verksamheten och arbetsplatsen präglas av likabehandling med samma rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
4. Integration: verksamheten och arbetsplatsen främjar aktivt integration inom ramen för strategier, planer, program och dylikt. Vår verksamhet styrs av värden kring jämlikhet, jämställdhet och ett normmedvetet förhållningssätt och bemötande.

Inriktning

1. Vi ska öka kunskapen om social hållbarhet bland våra politiker, chefer och medarbetare.
2. All utveckling i enlighet med RUS genomförs på ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt.
3. Vår värdegrund ska aktualiseras i samband med arbetsplatsträffar och i det dagliga arbetet för att stärka värdegrundens roll i det dagliga arbetet.
4. Jämlikhet och likabehandling: våra verksamheter och arbetsplatser präglas av mångfald och bedrivs normmedvetet och på ett sätt som motverkar all diskriminering, trakasserier och repressalier.
5. Våra arbetsplatser och verksamheter ska präglas av ett bra bemötande. Ett bra bemötande bygger på ett humanistiskt och normmedvetet synsätt, respekt och allas lika värde.

Prioriterade åtgärder

6. Vid sjukhusen ska en grönstrukturplan upprättas för att öka den kvalitativa miljön för patienter, besökare och anställda. Grönstrukturplanen ska även främja den biologiska mångfalden och klimatanpassa våra sjukhusområden.
7. Webb och informationsmaterial ska granskas årligen och vid behov revideras så att innehållet speglar samhällets mångfald samt är tillgänglig för alla.
8. Återkommande kompetensutveckling i jämlikhet, jämställdhet, mångfald och likabehandling, normmedvetet förhållningssätt ska göras för chefer och skyddsombud liksom för politiker.
9. Region Jönköpings län arbetar med CEMR-deklarationen för jämställdhet med de mål och aktiviteter som anges i handlingsplanen daterad 2014-10-09.
10. Sociala aspekter beaktas i samtliga omfattande byggprojekt, till exempel genom anställning av personer med relevant kompetens som står utanför arbetsmarknaden.
11. I syfte att främja hållbar utveckling kring miljö, integration, mångfald, folkhälsa och jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv ska vi förtydliga och ta fram kriterier, metoder och mätningar avseende projektmedel och andra stödformer som vi bidrar med inom regional utveckling.
12. Vi ska stötta länets näringsliv i insatser riktade mot hållbarhet och Corporate Social Responsibility (CSR) – företags samhällsansvar, bland annat genom affärsutvecklingscheckar⁶.
13. Hållbar utveckling ska vara del i utbildning för chefer, politiker och nyckelpersoner.
14. Hållbarhetsutbildning via webb för alla medarbetare med fokus på vad man kan göra för att bidra till ett hållbart samhälle ska genomföras.
15. Under 2017 ska en målbild för en hållbar Region Jönköpings län påbörjas. Med målbild menar vi en beskrivning av hur verksamheten ser ut när den är långsiktigt hållbar.
16. Alla politiska beslut prövas mot barnkonventionen.

Övrigt arbete inom Region Jönköpings län

- Hälsöfrämjande och sjukdomsförebyggande arbete sker enligt en regional strategi och handlingsplan för jämlik hälsa: "Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län". Den är framtagen i

⁶ Affärsutvecklingscheckar är ekonomiskt stöd till små och medelstora företag. Checkarna betalar halva kostnaden och ska användas för att köpa extern kompetens.

bred samverkan med länets kommuner, regionala aktörer, civilsamhälle och myndigheter. De övergripande målen i strategin till 2025 är:

- Livsvillkoren har förbättrats för alla invånare i Jönköpings län.
- Skillnaderna i hälsa har minskat mellan olika grupper.
- Invånarna har förbättrade förutsättningar att själva främja sin hälsa.
- Vi arbetar med grön rehabilitering för personer som är sjukskrivna eller är i riskzonen för sjukskrivning för stressrelaterade besvär, långvarig smärta eller psykisk ohälsa ⁷.
- Kultur på recept⁸ riktar sig till samma målgrupp som grön rehabilitering och drivs via Södra Vätterbygdens samordningsförbund⁹.
- Inom ramen för arbetet med den regionala utvecklingsstrategin (RUS) samordnar vi arbetet med hållbar utveckling.
- Samtliga vårdcentraler arbetar med de nationella riktlinjerna för sjukdomsförebyggande metoder.
- Inom ramen för arbetet med budget och verksamhetsplaner arbetar vi aktivt med hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande insatser för en god arbetsmiljö. På våra arbetsplatser ska medarbetarna uppleva att de är delaktiga, kompetenta och friska.
- Vår organisation ska kännetecknas av den mångfald som finns i samhället. Vi ska bedriva arbete för likabehandling med syfte att stärka bilden av Region Jönköpings län som en attraktiv arbetsgivare. Varje rekrytering är en stor investering och det är viktigt att rekryteringsarbetet genomförs professionellt och kvalitativt. Kompetensbaserad rekrytering har införts som ska säkra en struktur och systematik i rekryteringsarbetet som leder till att den mest lämpade anställs. Vi har i samarbete med arbetsförmedlingen under senare år initierat ett arbete för att

⁷ Grön rehabilitering bygger på forskningen om naturens goda förmåga att ge återhämtning och minska stress. Med grön rehabilitering kombineras vistelse och aktiviteter i naturen med arbetsterapi och samtal. Alla aktiviteter sker i grupp.

⁸ Kultur på recept vänder sig till personer som är sjukskrivna eller i riskzonen för sjukskrivning för stressrelaterade besvär, långvarig smärta eller psykisk ohälsa. Kultur på recept genomförs i grupp tillsammans med professionella kulturaktörer med erfarenhet av att arbeta med människor. Exempel på kulturaktiviteter är eget skapande som måla, tova, körsång, dans och rörelser. Gruppen tar också del av kulturupplevelse som konserter, teaterföreställningar, konstutställningar och biblioteksaktiviteter.

⁹ Södra Vätterbygdens samordningsförbund är ett kommunalförbund där Jönköpings kommun, Habo kommun, Mullsjö kommun, Vaggeryds kommun, Region Jönköpings län, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ingår.

anställa och ta tillvara kompetens hos personer med funktionsnedsättningar

- Jämställda löner ska känneteckna lönesättningen såväl vid nyanställning som vid löneöversyn. En viktig princip vid löneöversyn är att föräldralediga medarbetare ska följa samma löneutveckling som om de var i arbete. En lönekartläggning genomförs regelbundet enligt de lagkrav som finns. Den ligger till grund för eventuella handlingsplaner och åtgärder för kommande löneöversyner. Lönekartläggningen ska också användas i utbildningssyfte för lönesättande chefer för att klargöra den befintliga lönestrukturen mellan kvinnor och män. Genom framtagna reflektionsfrågor ska chefer medvetandegöras om genusperspektivet i lönesättning och anställningsvillkor.
- Vår arbetsmiljöenhet arbetar förebyggande med att förbättra arbetsmiljö och arbetsförhållanden både kortsiktigt och långsiktigt.
- Alternativ till våld (ATV), är länsövergripande och bemannat med psykologer. En handlingsplan för våld i nära relationer har tagits fram för 2015–2018 där syftet är att öka samsynen och kompetensen så att våldsutsatta, förövare och barn identifieras och får rätt bemötande, stöd och behandling.

Framgångsfaktor: Vi bidrar till en sund livsmiljö

En sund livsmiljö innebär att våra verksamheter inte bidrar till negativa miljö- och hälsoeffekter. Verksamheterna bidrar till en frisk befolkning genom ett framgångsrikt arbete med folkhälsan.

Mål 2020

1. Vi arbetar strukturerat med att minska negativ påverkan från kemikalier i produkter och varor utifrån en tydlig kemikaliestrategi.

Vi väljer i första hand ekologiska livsmedel som uppfyller svenska krav avseende djurhållning och övriga livsmedelskrav. I andra hand väljer vi livsmedel som uppfyller svenska krav avseende djurhållning och övriga livsmedelskrav. I tredje hand väljer vi ekologiska livsmedel.

2. Genom krav i upphandling och andra åtgärder erbjuder vi hälsosamma val i våra restauranger och caféer.
3. Vi har en effektiv läkemedelsanvändning. Kunskapen om läkemedelsanvändning i vår organisation är god när det gäller hälsoeffekter, miljöpåverkan och social påverkan, både här i länet det används och där läkemedel produceras.

Inriktning

1. Under 2017 ska vi utveckla en kemikaliestrategi för kemikalier i produkter och varor som vi använder i våra verksamheter. Strategin ska bland annat omfatta de hälsofarliga ämnen som finns definierade i REACH¹⁰. Den ska också specificera vilka ämnen som ska undvikas i upphandlade produkter.
2. Vi samarbetar med sydöstra sjukvårdsregionen i läkemedelsfrågor som följer den nationella läkemedelsstrategin och innebär att:
 - a. Vi använder modeller för tillgänglighet och ansvarsfull användning av både ny och gammal antibiotika.

¹⁰ REACH är EU:s kemikalielagstiftning. REACH står för Registration, Evaluation, Authorization of Chemicals. På svenska kallas den EG-Förordningen om Kemikalieregistrering. REACH innebär bland annat att både ämnen som redan finns på marknaden såväl som nya ämnen ska registreras, riskbedömas och godkännas.

- b. Vi arbetar för att hänsyn tas till miljö och sociala villkor vid produktion och användning av läkemedel.
 - c. Miljöbedömning används vid förskrivningar av läkemedel.
- 3. De byggmaterial vi använder ska från och med 2017 till 80 procent vara A- eller B-klassade enligt SundaHus¹¹ i syfte att minimera mängden skadliga ämnen.
- 4. 2020 ska minst 95 procent av livsmedelsgrupperna oberett kött (från nöt, gris, lamm och kyckling), mjölk och ägg vara producerade i enlighet med krav motsvarande svensk lagstiftning inom djuromsorg.
 - a. 2020 ska minst 20 procent av livsmedelsgrupperna färsk frukt och grönt vara producerade i enlighet med svenska krav på livsmedelsproduktion.
 - b. 2020 ska minst 60 procent av de totala inköpta livsmedlen vara ekologiska.
 - c. 2020 ska minst 70 procent av färsk och fryst fisk samt skaldjur vara MSC märkta.
 - d. 2020 ska 100 procent av livsmedelsgrupperna kaffe, te och kakao vara producerade med sociala och etiska krav, i enlighet med Fairtrade eller motsvarande. För kryddor ska samma nivå eftersträvas i så hög utsträckning som möjligt.
- 5. Minst 20 procent av fikautbudet från våra restauranger ska vara hälsofrämjande.
- 6. Andelen vegetariska portioner i våra restauranger¹² ska öka med 5 procent till 2020 jämfört med 2015.

7. Prioriterade åtgärder

- 8. Vi ska utreda möjligheten till en gemensam kemikaliestrateg tillsammans med kommunerna under 2017 (Hälsans miljömål 2016–2020).
- 9. Vi ska utveckla strategier, mål och påbörja arbetet med att minimera mängden hormonstörande ämnen i varor som upphandlas.
- 10. Under programperioden genomförs projektet giftfri sjukvård för barn för att säkerställa en kemikaliesäkrad miljö i enlighet med riktlinjerna för "Operation giftfri förskola"¹³.
- 11. Vi ska ha bra kännedom om de mjukgörare som ingår i plastprodukter som används inom sjukvård och som är avsedda att vara i kontakt med kroppen.

¹¹ SundaHus är ett oberoende konsultbolag som skapar förutsättningar för bygg- och fastighetssektorn att minska sin miljöbelastning.

¹² Avser portioner till personal och besökare på regionens restauranger.

¹³ Operation giftfri förskola är ett projekt som drivs av Naturskyddsföreningen i syfte att få en så giftfri inomhusmiljö som möjligt på svenska förskolor. Bland annat har de tagit fram konkreta handlingsplaner för att giftsanera förskolorna.

12. Vi ska öka trafiksäkerheten i våra interna och upphandlade transporter genom att följa upp och utveckla trafiksäkerhetsarbetet.
13. Inköpen av livsmedel bör anpassas efter säsong.

Övrigt arbete inom Region Jönköpings län

- Genom Miljösamverkan f samarbetar vi med länets kommuners miljöförvaltningar kring frågor som rör bland annat miljötillsyn och hälsofrågor.
- Vi arbetar med länets miljömål som följer de nationella miljö kvalitetsmålen frisk luft, rent vatten, skyddande ozonskikt, giftfri miljö och ett rikt odlingslandskap.
- Vi arbetar med mat och näring enligt ”Hur gott som helst? Riktlinjer för mat och näring 2014–2018”.
- Fyra av våra kök är KRAV-certifierade¹⁴.
- Ett av våra naturbruksgymnasier har ekologisk produktion.

¹⁴ KRAV-märket är Sveriges mest kända miljömärkning för mat, uppbyggd på ekologisk grund med särskilt höga krav på djuromsorg, hälsa, socialt ansvar och klimatpåverkan.

